

**DILONGA DYA BUKOLA BUDI NAABU BANTU NE BEENA BWA
NYUNGULWILU (EISE) DYA BADI NE KANTU KABUKABU (FC) NE
DYAMBULWISHA DYA PATUPU DYA IDA MU KAABA KA POLOKALAMA WA
DITUNGA WA MAALU A MEETU NE BULAMI BWA PANU (PNFoCo)**

KAABA KA BULOMBODI BWA MAALU A NYUNGULWILU NE A BANTU (CGES)

Citupa cya ndeheelu

Ngondo wa citeema wa cidimu cya 2008

Agreco

CIKOSU _ MWENZEYI WA MEEYI _ KAABA KA BULONGOLODI BWA NYUNGULWILU NE BWA BANTU (CGES)

Bwikadi bwa bulombolodi bwa nyungulwilu ne bwa Bantu bulongolola mu bwihadi bwa PNFoCo budi ne hiipacila ha hujaadiha diteeha dya bidiidi bishilangana bya buhibi bya Banka biyima hilondeshile mihenji ya mudimu. Dyela dya mihenji ya ditunga ya pabwayi mu maalu a ditangila maalu a nyungulwilu mu ditunga hadiyiku, bidiidi bya banka wa buloba bujima kebidi bilonda polokalama. Nansha nanku, diiyi dihulu dya ditunga bwa maalu a nyungulwilu didi mu njila wa hudimanyishabu ne dyela mihenji pa ditangila dya nyungulwilu ne dilonda. Bwikadi bwa bulombodi ebudi bulweja mwanda ewu.

CGES udi umvwija mushindu udi ne bya kwenza bwa bihala bimanyiha ne habidi bifidila mfwalanga ne cya hutangidiibwa bwa maalu a nyungulwilu ne a Bantu, mushindu udi bipeta bya ditangila edi ne cya kumanyiha ne dilonda/hontolola bwa hujaadiha bwa humona mwa humana ne njila yonso eyi idi mihwata mudimu bumudibi byambe ne bipeta ne mbipeta.

CCGES ewu, uvwa mwenzu hunyimu hwa njila wa disulaja dihala dya polohalama mupangadiha, ne mashintahaja hampaada ne mombelu ewu wa seheteela uvwa mumvwija ne mwitalija mu mudimu vwa mulwela lantu.

Mepetangana a humpala avwa menzeka mu polovense idi ne meetu mu ngondo misaatu wa cidimu cya 2008 mudi Bantu bapita ba 600 fabwela mu cisangilu anyi bihila benza anketa buludi enzeji bwa huhumlaja ngiihadilu wa myaba uvwa inuhambaja hu dibala mukanda munena udi utangila bwalu ebudi. Mepetangana uvwa menzela mu myaba bu Bihoro, Mbandaka, Ivembe Moke, Boongo, Inongo, Epulu, Beni, Mambasa, Lisala, Boso.bimba, Kubutu, Yafunga, Yoela, ne mikwabu, avwa matangila nangananga dyumvwijila dya bulanda buvwa naabu beena misohu ne meetu (beena ditunga ne halayi beena ditunga) ne mishindu ya bulombodi buvwapu anyi bulami dihwata midimu mu meetu (mpangu) ne dimubwelu didiihadila. Bipeta bya mapetangana aa bivwa bibweja mu muhanda udi uleeja ngiihadilu wa myaba eyi.

Ngiihadilu ewu uvwa mutangulula ne mwitabija hudi mudimu wa humpala uvwa mwenzeha mu difuhu 1 ne mafuhu 2 a ngondo mwina ay iwa cidimu cya 2008 mu Kinshasa musangisha bantu bapita pa mahumi ataonu.

Mu cihondu cya mudimu ewu, muvwa habidi mumvwija ne musungula njila hu maalu mashilangana mimanga hudi PNFoCo. Mu matuku 3 a ngondo mwinaayi, cilondo cya mudimu muhesa uvwa musangisha beena teheniha batwa hu 25, huvwa hwenzeha disuulahaja dya maalu a nyungulwilu ne a Bantu dya njila miteeha hu mwayo.

Cisangilu cisaatu cya diitabiji uvwa usangisha Bantu mahumi ataonu uvwa cyenzeha mu mafuhu 14 ne 15 a ngondu mwitaanu ne cyabidi disuulahaja dya maalu a nyungulwilu, mapanyadiha a dipeepeja ne midimu ya huhumbaja.

CGES udi umvwija mu mishindu yonso cyena bwalu ne dyumvwija dya bwalu budi bwa hwenza (lungenyi lwelahaja). Udi uteeha palusehe maalu adi ashindiha ngiihadilu wa mpindyewu wa seheteela wa meetu ne bulami mu ditunga. Bilondeshile ngiihadilu ewu, bipeta bya anketa myenza mu zona idi mitabeela ya mudimu, mikanda mishilangana mifunda pa bwalu ebudi, ngenyi ya polohalama wa ditunga wa meetu ne Bulami (PNFoCo) ne mihanda ya mihenji idihu, disuulahaja dya polohalama yonso divwa dyenzeha bilondeshile ngenzela ya

ditangila ne budimu dya nyungulwilu. Bipeta cya disuulahaja edi, dyenza hudi cibungi cya Bantu badi mu seheteela cihondu cya bisangilu cya mudimu bisatu, bidi bifila njila ya budimu ne umvwijila mapangadiha a pabwawu bwa dipwehesha dya maalu mabi anyi dimdya dya maalu mimpe a midimu ya PNFoCo.

Njila munena wa disuulahaja ewu new a dipetangana dya Bantu nuhala muhumbaja hu diholola dya lwapoolu ne dipetongana dya mu ditunga dya Bantu aba beena maalu mahongola, masuulahaja ne matumina beena hantu hu byanza bashilangana bumudibi bileeja hudi bidiidi bya mudimu bya banha wa buloba bujima.

Bwihadibwa bulombodi ebu bwa Nyungulwilu ne bwa Bantu budi bulonda habidi twaba tuhwabuybulombodi twenza cihondu cya EES ewu bwa maalu adi alonda aa:

- Bintu bya nshidimihilu (OP4.11);
- Beena ,isohu (OP4.10);
- Dilanjilula dya haduji didiswila dya Bantu (OP4.12);
- Kaaba bwena mudimu (OP4.12)

Bidi bihengediibwa ne mihanda mihwabu lwa huhumbaja CGES bwa maalu a pa bwawu aa:

POLOKALAMA

PNFoCo mwihala dyandamuna dya buhalenga hu nshinga udi mu cyalu wa seheteela, ueambulwisha bwa haaba he budimu panhaci pa midimu ne ngenyi myela mpindyewu eyi yavwa hwenzeha.

Udi utangila bulombodi bwa bintu bya panu byonso bwabi ne bulami bwa nanu. Ne cyaadiha bulami bwa meetu ne diluhiluha dya seheteela wa meetu wanenga pa mwa ne diitulija dya bubidi fuhilangana.

Polokalama wa mudimu udi wenzeha ne bitupa bisambombo biwa bifunda mushindu udi ulonda ewu mu mihanda ya ntahu :

Mudimu wa 1 : « Diholesha dya mahalenga » (nangananga Ministeela wa maalu a Nyungulwilu , Bulami lwa bintu bya panu ne wa ngundu ya bileyu, mudimu wau di ne maalu a bulombodi bwa beena mudimu ba makalenga a ditunga pamwa ne diilaha dya nzubu.

Mudimu wa 2 : « Dikwatangana dya nyama ka mikolu » : zona ya midimu ne dimwangalya dya mihanda ya meeyi ne mikenji bu edi dya palwadi dya maalu a meetu. Mudimu ne zona miliyo 10 ya ha mu zona wa humpala wa cileejele wa polokalama mu polovense isatu eyi : Bandundu, Equateur ne polovense Orientale. Udi habidi utangila dipihija dya mishindu ya dishintulula dya mihanda ya hala.

Mudimu wa 3 : « Bulami bwa bintu bya panu » : diitulijilula dya bipaapu bya myaba mihuba itupu ne dyenza dya bipyabipya bidi nangananga bifunda ne mu cihondu cidi cipita polokalama ew, bwa husahidila miliyo 15 ya ha mu cipaapu eu ne myaba mihuba bwa humona mwa hupeta 15% wa telitwala mu zona mihuba bumudibi bifunda mu diiyi dya maalu a meetu.

Mudimu wa 4 : « Kontololu ne dyahaja dya meetu adi bufuha » : Mudimu ewu udi utangila dyenza dya ndongamu ya dyahaja ne dihwata dya mudimu, dijihija dya dyenza dya mihanda

ya bilonda dya meeyi, dilongesha dya bukwaci bwa mudimu wa meetu dihumbana bwa hufila, huhontolola ne hufuta dyenza dya midimu ya meetu.

Mudimu wa 5 : « Bwunji bwa mudimu wa meetu mu misohu ne bwa bantu bwonso ». Mudimu ewu udi wa dilonda dya diyi dya maalu adi mafunda mu muhanda wa majinga a dyenza mudimu mu meetu, bumudi bintu bya bitadi bipingaja hu polovense, pa mwa ne dimanya divula dya mishindu ya dihwata dya midimu ya meetu ya bantu bwonso. Udi habidi ne mihenji ya dilwa naayi nyama hu miholu ku ngenyi ya maalu a bubanji a mu misohu bumudi ba pigme.

Midimu wa 6 : « Nyungulwilu », mudimu ewa udi utwanyama hu miholu dipenza dya diyi dya kaala ha Nyungulwilu, dilonda dya polokalama « bu dishipa dya GEEC) dituha bileejela bidi bilondangana ne binenga bya dyenza mudimu wa meetu ne dihwata dya kapeepa ka kaalona (Njila wa dilululuha dya nhayaadi, pa hwepuha dihosha dya mici,...)

PNFoCo udi udibweja mu ditunga ne difila dya bantu ne mfwalanga bya PNFoCo mu midimu ya meetu ya dilama ne dipenza mudimu, nangananga buhwaci bwa mudimu wa meetu a mu misohu, ne ya bantu bwonso, ne ya diholesha dya mahumbanyi a mahalunga malombodi, hontolola ne dikuba dya meetu ne dya nyungulwilu uebukala ne cya hwenzaha nangananga pa telitwala wa polovense Orientale, Bandundu ne Equateur.

Polokalama wa ditunga wa meetu ne Bulami udi ne dijinga dya hwahaja ngiihadilu wa bulombodi bwa meetu mu ditunga dya Kongo Demokratike. Polokalama ewu udi muhwata manza abidi hudi beena kantu ku byanza kabukabu, he IDA, GEF ne buhwa bantu badi ne mfwalanga ne matunga masanga a Eropa, Allemagne, Angleterre, Belgika, France, Luxembourg ne mahwabu, ne bamonyi ba byuma bahwabu badi bafila mfwalanga bwa ebidi byeleva menyi bwa kwenza ne badi ne twipacila twa mishindu umwa nangananga Qllemagne ne matunga mango a A merika.

Diyi ditangila meetu didi haaba kadi kamanya ne mpindyewu bwa maalu a bulombodi bwa meetu bwa ditunga didi dipatula mu cidimu cya 2002. kadi mikanda ya dilonda diyi edi kayena miitabija hudi bwonso ne neihala mwa hwitabwibwa havidhi amu cihondu cya dyenzeha dya lungenyi lwelahaja . Diyi dyela bwa bulami bwa bintu bya panu pamwa ne diyi dyapa nyungulwilu adi matuucisha bantu niitu ne adi mu njila wa hwihala dilonda hudi muhanda wa mapangadiha pa dilondesha dya maalu a nyungulwilu.

MUSHINDU WENDA WA DYENZA MUDIMU

Midimu minene ya PNFoCo idi ya ditwa njila wa mahalenga nyama ku mikolu bwa hulungolola anyi kwakaja bulombodi bwa seheteela wa meetu ne bulami, kukongolaja midimu yonso ya beena mfwalanga ne mudimu mu maalu a meetu ne bulami mu ditunga, bwa kujaadika difwanungana dya mishindu bwa kufila ha bipeta bilenga ne bwa hutwa njila wa bulombodi wa ditunga nyama hu miholu ne bwa hontololu wa meetu bwa hulungola hishaadila bya ditunga.

Mushindu wa dyenza mudimu dituma (MOD) wenzeha hudi byapu bya dyenza midimu mu njila wa mumvwanga na matwa cyala hudi PNFoCo ne badiye uhwata naabu mudimu (ONG ne bilo bya dilonga) ba mu ditunga ne ba benyi. Boobu aba nebateeka pa myaba lisumbu anyi :tusumbu twa mudimu wa polokalama. Mu mishindu mikwabu, baludihi ba midimu batuma nebiihala bwa hukumlajija midimu kadi bantu ne kulungolola ne hutwa cipala pa

mumvwangana ne bantu ba mu menji anyi ba mweka bwa kukumbajija citupa cya midimu ivwabu babapeesha.

Majinga a mfwalanga udi naawu PNFoCo adi a miliyo 250 padi lupetu lwa dihwata naalu mudimu lwanyika lwa IDA ne mpetu ya bantu bwonso, ne lwihala lwa miliyo ya US 70. Nansha nanku, bilondesha bunena budi budyunda bwa seheteela, bwa beena hantu hu byanza babungi, lupeta ludi mwa huhumbajijwa pa luhasa.

NJILA WA BULOMBODI BWA NYUNGULWILU

Bupitu bwa hulombola nyungulwilu budi babwambula hudi bukalenga budi butwa cyala cya dyumvwangana dya difila mfwalanga.

Bukongolodi bwa PNFoCo nebwikala ne a baatu a cipungidieci bidi byumvwija mu cipeta cya ditangila edi dya nyungulwilu ne dya bantu.

CGES ewu udi ufila njila minena idi ne PNFoCo ne cya hulonda bwa hatuutaheena ne bidi bikengela hwenza bya bidiidi bya bulami : CGES udi umvwija majitu mambula hudi benyi mu dilonda dya mapangadiha mashilangana ne mudimu udi ijaadiha bulami bwa nyungulwilu ne bantu. Udi ushindiha habidi majinga a dihontolola ne dilonda ne humvwija bihondu bilenga bya hwahumbaja.

CGES udi ne buhenji bwa bidi ne ya hwenza bihwabu pa nyungulwilu ne pa bantu ku cipungidi nangananga hudi MOD idihu mayi cikundu kutunguja citupa cya ne bidibo ne cya kwenza hudi babahwacishabaabu. MOD badi ne cya hwihala mu cisumbu cyabu ne mumanyi nansha umwa ma maalu a nyungulwilu ne mu mamanya pa bantu bwa hujaadiha dilondesha dya bidibu ne cya kwenza.

Bukongolodi bwa PNFoCo budi ne cya hujaadiha ne mu myaba yonso ya midimu ya polokalama mudi munanganybwa ma huntala ya madifila mu maalu a nyungulwilu ne habidi beena mudimu ba malongolodi (MOD ne babahwacishi) hateeha pa myaba midimu uvwa mulongesha bwa dijinga edi.

Bamanyi mu cidiidi cya bulami ba PNFoCo badi ne cya hudijaakila ne twabu twa bulombodi twonso tulongolola bwa ditangila dya nyungulwilu twihala tuhwata midimu.

Maalu a bantu a polokalama ewu miikala mapita bunena , bihengela ne diiba dya dyenzulula dya Ministeela wa Nyungulwilu, Bulami bwa panu ne wa ngendu ya dibandila (MECN-T) ne diiba dya diteeka pa myaba bisumba bya midimu bihwabu, bidi ne cya hwenza bya bungi bidi bitangila dilama dya bwihadi bwimpe bwa bantu ne dyangata dimpe ne mushinga dya maalu aa mu ndonganyi wa ngenyi myel. Mulongu wa twaba twa pabwatu di tulongolola bwa hulwa njila ewu nyama ku miholu anyi :

- Kaaba bulombodi bwa bintu bya nshidimuhilu ;
- Ndongamu wa kaaba ka dilanjilula dya kadiyi didisswila ;
- Kaaba bwena mudimu ;
- Kaaba ha cidiidi bwa beena misohu.

CGES udi uleeja hantu ne hantu hanjila wa ditangila dya nyungulwilu wahuteeha mu cyalu ne umvwija hucitupa hu citupa, mu dibweja bidi ne cya kwenza bya ditunga bidipu ne abi Nangananga bya bidiidi bya bulami bipatula.

Njila muhumbana udi nunhumumvwija hu dilapulula dya mishindu too ne hu dilongolola dya bila bya nyungulwilu. Bitupa ebi :

- Ditapulula dya tusumba ne diibija dya kupeta ditapulula edi padibi bihengeidiibwa ;
- Disungula dya muntu wa hwashila bwalu bwa dihumbaja dya EIE/PGE habidi bihengela ;
- Dyangala ne mushinga dya EIE/PGE byenza ;
- Dibweja dya mapangadiha ya ha myungulwila mu DAO ne/anyi ipungidi cya kwenza midimu ;
- Bila bya nyungulwilu bya lungenyi lwelahaja

CGES udi upeesha habidi bwa cisumbu cyonso mishindu ajila bidi bifihisha bwa huheepesha maalu mapita bubi adi mu polohalama.

Pa humbusha maalu maluma diiyi a pa bwa wu menza pa mudimu onso mumanya hudi EES, njila minena idi ifihishisha hudilonda ngenzeli nyoyi eyi :

- dyenzula dya cibambalu cya bukongolodi bwa huteeha haaba ha bulombodi bwa nyungulwilu ne bwa bantu :
 - Mumanyi wa pahwenda wa nyungulwilu
 - Mumanyi mu maalu a bantu ne a bubanji
 - Mumanyi wa beena misohu
- disonsola dya bafidi anyi bangaci ba mapangadika mu maalu a nyungulwilu ba PNFoCo ;
- dilwela kubuhala dya bamfumu ya maalu a nyungulwilu bulongesha ludi PNFoCo mu mwaba onso wabwa kukumbaja midimu mifidila mfwalanga hudi polokalama ;
- dilongesha dya bamfumu babadibu bahwata naabu midimu hu dilonda dya CGS ;
- dihumbaja dya EES/PGES bwa maalu a hwenza adi ne bukola bwa hwikala ne mushinga munena ;
- dihumbaja dya EES bwa ebi bidi bitangila mihanda mimanya ya hu manyishabu ne dihwacisha dya polohalama.

DITEEKA DYA KAABA KA BULOMBODI BWA NYUNGULWILU NE BWA BANTU

Bumuvwa dilonga divwa difila anyi dyenzeja kaaba aka bulombodi bwa nyungulwilu ne bwa bantu didi EES ne hadiyi EIES, maalu adi ne cya hwenza adi mu mulongu hawuyi wa mudimu hadi mwihala wa budimu ne adi ne cya hwangaciibwa ne mushinga diiba dya dilongolola/ dijihija dya tusumba tushilangana ne ngenyi myelahaja ya PNFoCo.

Kahwji dyenza dya buhola ebu bwa huhumbaja mu citupa eci cya dilongolola, maalu adi ne cya hwenzeka matwa hu onso a EES haahwihala mangata ne mushinga. Bidi munku bwa humpala ne buhongolodi bwa PNFoCo , MECN_T ne beena hantu hu byanza lashilangana badyangacila luhasa byamu/twaba twa bulombodi bifuma hu lwapoolu ya dilonga edi ne lantigila ne diisu diholafwa hubweja maalu adi ne cya hwenzeka mu njila wa ndongamija ne dilubuluha dya polohalama.

Mushinga wa dyenza mudimu wa CGES udi muswihangana ne masonsodi ne makolessi a mahumbanyi, ne dihwacisha mu maalu a teheniha, ne dyenza dya malonga a maalu nyungulwilu a pabwawu ne mfwalanga ya mudimu buludi ya bamanyi ba pabwabu 3 badi ne cya hujaadiha dilonda mapangadika shilangana mumvwija mu twaba twa bulombodi ne dilonda dya dyalondesha dya wu.

Midimu	Mfumu	Mushinga mucinha	Lupoolu
Dilongesha dya musumba na bamanyi ba CCP	Mwena menji	50 000	Ditwadija dya polohalama
Disonsola ne dilongesha dya bunena ba MECN_T hu ditangila dya nyungulwilu wa PNFoCo. Disonsola dya baludhi ne babombodi ba bahwacishi (MOD)	Mwena menji + mumanyi mu maalu a nyungulwilu wa PNFoCo	40 000	Ditwadija dya polohalama ne hwenza hudi muhwacishi mupyanu pya yonso
Dilongesha dya bamfumu nyungulwilu wa bahwacishi (citupa cya mushinga cidi cifila hudi badi baditwa munda)	Mumanyi mu maalu a myungulwilu wa PNFoCo	40 000	Hu dyenzulula diiba dya cidimu cya humpala cya polohalama
Dibwa dya nyama hu mikolu dya matunga menyi dya CCP mu maalu a bubombodi bwa maalu a nyungulwilu bwa nhacihaci wa ngondo 3 ku cidimu munhaci mwa bidimu 5.	Mwena menji	400 000	Ku meeba makola a cihondu cya polohalama nangananga wa ditwadija
Dihumbaja dya malonga	Mwena menji	1 000 000	Mu citupa cya

Midimu	Bamfumu	Mushinga mucinha	Lupoolu
Mihumbaja cya pabwayi			Dilongolola dya mihwabu
Difutu ne mfwalanga ya dikwata naayi midimu ya bumanyi 3 ba ditunga/citupa dya ditunga bwa bidimu 5	Buhongolodi bwa PNFoCo	1 100 000	Mu dyenda dya polohalama
Bintu bilama bya cidimu cijima bya \$ 250 000 bwa dyenzeka dya CGES ne mapangadika a dipeeja ne bivwa habiyi bihala mu meetu	Buhongolodi bwa PNFoCo	1 250 000	Padihu dijinga
Bungi		3 880 000	

Mihanda mihwabu minena idi ufihishisha hu dilongamijane dileeja njila ya midimu ya PNFoCo bwa huyihumbajija mushindu umwa ne bidiidi bishilangana bya bulami bipapula uvwa milongolola, uvwa wa hu mihanda onso udi ne lupetu.

Kaaba ha bidiidi	Lupetu
Kaaba ha cidiidi cya dibangilula	\$ 1 200 000
Kaaba ku bwena mudimu	\$ 6 350 000
Kaaba ha bulongolodi bwa bintu bya ushidinuhilu	Dyangata mena dya bya hulama bya cidimu cijima hudi CGES padihu dyenza
Kaaba ha cidiidi cya beena misohu	\$ 5 100 000

Bungi bujima bwa lupetu bwa hujaadiha bulami a maalu a nyungulwilu ne a Bantu lwa polohalama budi munhu bwa 16 653 000 ya dollars.

DILONGA DYA BUKOLA BWA BANTU NE BWANYUNGULWILU (EISE) OYA

**BEENA KANTU KU BYANZA KABUKABU (FC) NE DYAMBULWISA DYA
PATUPU**

**OYA IDA MU KAABA KA POLOKALAMA WA DITUNGA WA MEETU NE
BULAMI**

BWA BINTU BYA PQNU (PNFoCo)

**KAABA KA BULOMBODI BWA BINTU BYA NSHIDIMUKILU
(CGPC)**

Citupa cya ndekeelu

Ngondo wa alaama wa adimu cya 2008

Agreco

CIKOSO MWENZEYI WA MEEYI KAABA BULOMBODI BWA BINTU BYA
NSHIDIMUKILU (CGPC)

Bintu lya nshidimuhilu bya ditunga dya Kongu Demokratika bidi bihubiibwa kahesa : ne patudi twahula apa biihala pa mabeji pamutapa hwihalabi bihubiibwa bushuwa .

Mukanda wa meena myaba mailu a nshidimuhilu whaadi mulongolola hudibidimu 50 ne hawatu nuwanji kwenzeha.

Dimanya dya bungi bwa myaba eyi kadicyena dimanya kabidi ne ngiihadilu wayi kabidi :

Bidi bya bushuwa ne zona ya humpala ya bileepele polokilama wa PNFoCo idi ne bishaadila bya nuwinshi mwa bukola bimanya ne bulelela ne bidi habiyi bimanya ne myaba ya uhayayi.

Nansha nanku dicinda dya ne ngunyi myelakaja mihumbaja ya PNFoCo idi pabwipi didi dikesa.

Kaaba ha bulombodi bwa bintu bya nshidimukilu (CGPC) hadi hamawija muhenji ya hulonda padi cidi mwa hwenza ciihala ciipi ne hilometela umwa ne mwaba udi hawayi mwanji hulenga anu wowo nhayawu mwaba wakala wa maalu a nzaubi anyi nzubu mumanyika.

Panunku ndi ne bujitu bwa mudimu ewu udi umvwija bangabanga ne mudimu hutwadija mushindu udyemwela meyi bwa hulonda bwa hwapela ne myaba eyi kayilu hupeta bintu bibi lya hashidi ne hushiya yoayi eyi nw niishinde uwaye humpala .

Padi udi mwa hwanza umeneha mu kilometa umwa humpala hwa mwaba ndi ne bishaadila mumanya ; PNFoCo ndi mwa hubenga bwa kuci kumbaja mwena maalu a bishaadila bya mwinshi mwa buloba bwa hwenzayi anketa. Mwena maalu a bishaadila wu udi upangadiha mihenyi ya dihuba anyi dilonga.

Udi uyi leeja mu ndongamu wa bukombodi bwa myaba ya bishaadila idi mihumemyina.

CGPC udi umvwija na bujaadihi bituka bishilangaua bidi myenzeya bi,pe polohalama wa bukabi bwa bintu bya nshidimukilu ne mishindu idi yenzeja bwa hutangila bunena bwa bwalu.

Cikosu cihese cya bintu ne bantu bya palwabi mu ditunga udi habidi ufila mu mukanda

DILONGA DYA BUKOLA BUDI NAABU BANTU NE BWA NYUNGULWILU DYA
BEENA KANTU KU BIANZA KABUKABU NE DYAMBULWISHA DYA PATUPA
DYA IDA MU KAABA KA POLOKALAMA WA DITUNGA WA MEETU NE BULAMI
BWA PANU (PNFoCo)

KAABA KA CIDIIDI CYA DIBANJILULA DYA KADIYI DIDISWILA (CPRI)

Citupa cya ndeheelu

Ngondo wa citeena wa cidimu cya 2008

Agreco

CIKOSU _ MWENZEYI NA MEEYI _ KAABA KA CIDIIDI CYA DIBANJILULA DYA KADIYI DIDISWILA (CPRI)

PNFoCo udi polokalama udi ditunga dya Kongu udipeesha mishindu ya hwenza ne hajaadiha cidiidi cyenda cya budilu mu mudimu wa ditangila maalu a meetu ne bulami bwa bintu bya panu. Munhaci mwa bidimu 5 udi munda mwenda ne bisumbu bya midimu 6 mifunda mudibi bilonda ebi mu mihanda ya ntaku:

Mudimu wa 1:” Dikolesha dya luahalenga “: nangananga ministela wa maalu a Nyungulwilu, Bulami bwa panu newa Mwena ngendu ya bileya, mudimu ewu udi ne maalu a bumbodi bwa beena mudimu ba mahalenga a ditunga pamwa ne diibaka dya nzubu.

Mudimu wa 2: “Ditwangana nyama hu miholu”: zona ya midimu ne dimwangalaja dya mihanda ya meeyi ne mihenji bu edi pabwa di dya maalu a meetu. Mudimu udi ne zona bitootu anyi miliyo 10 ya ha mu zona wa humpala wa uleejelu wa polokalama mu polovense isatu eyi:Bandundu, Equateur ne polovense Orientale. Udi kabidi utangila dyihija dya mishindu ya dishintulula dya mikanda ya kala.

Mudimu wa 3:”Bulami bwa buhwa panu”: diitabijilula dya bipaapu bya myaba mikuba itupu ne dyenza dya bipyabipya bidi nangananga bifunda ne mu cikonde cidi cya cipita polokalama ewu, bwa kusakidila miliyo 15 ya ha mu cipaapu eu ne myaba mihuba bwa humona mwa hupeta 15% wa telitwala mu zona mihuba bumudibi bifinda mu diiyi dya maalu a meetu.

Mudimu wa 4:”Kontololu ne dyahaja dya meetu adi bufuha” : Mudimu ewu udi utangila dyenza dya ndonga mu ya dyahaja ne dihwata dya mudimu, dihija dya dyenza mikanda ya dilonda dya meeyi dilongesha dya buhwaci bwa mudimu wa meetu dihumbana bwa hufila kuhontolola ne hufila dyenza dya midimu ya meetu.

Mudimu wa 5:”Bwenji bwa mudimu wa meetu mu misohu ne bwa Bantu bwonso”. Mudimu ewu udi wa dilonda dya diiyi dya maalu adi mafunda ma lihanda ne majinga a dyenza mudimu mu meetu, bumudi bintu bya huhwata naabi mudimu mu misohu, dilondesha dya dyangata dya bitadi bipingaja hu povense, pamwa ne dimanya dipula dya mishindu ya dihwata dya midimu ya meetu ya Bantu bwonso. Udi habidi ne mihenji ya ditwa naayi nyama hu miholu hu genyi ya maalu a bubanji a mu misoku bumudi bapigme.

Mudimu wa 6: “Nyungulwilu” mudimu ewu udi utwa nyama ku mikolu hu dyenza dya diiyi dya kaaba ha Nyungulwilu, dilonda dya polokalama (bu dishipa dya GEEC) diteha dya bileejelu bidi bilondangana ne binenga bya dyenza mudimu wa meetu ne dihwata dya kapeepa ha karbona (njila wa dilubuluka dya uhayaadi, pa hwepuka dihose dya mici...)

PNFoCo udi udibweja mu ditunga ne difila dya Bantu ne mfwalanga bya PNFoCo mu mudimu ya meetu ya dilama me dyenza mudimu, nangananga buhwaci bwa mudimu wa meetu a mu misoku ne bantu bwonso, ne ya diholesha dya makumbanyi a makalanga malombodi, hontololu ne dihuba dya meetu ne dya nyungulwilu nebiihala ne cya hwenzaha nangananga pa telitwala wa polovense Orientale, Bandundu ne Equateur.

Polokalama wa ditunga wa meetu ne Bulami udi ne dijinga dya hwahaja ngiikadilu wa bulombodi bwa meetu mu ditunga dya Kongo Demokratike. Polokalama ewu udi muhwata ne manza a bidi kudi beena kantu ku byanza kabuhabuha. IDA, GEP ne bukwa mfwalanga ya

Bantu bwonso idi ifidiibwa kudi beena mfwalanga ne malunga masanga a Eropa, Allemagna, Angleterre, Belgique, France, Luxembourg ne mahwabu, ne bamonyi ba byuma bahwabu badi bafila mfwalanga bwa ebibidi ne cya hwenza ebi/polokalama badi ne twipacila twa mushindu umwa nangananga Allemagne ne Matunga masanga a Amerika.

Diiyi didi ditangila meetu didi haaba kadi kamanya ne mpindyewu bwa maalu a bulombodi bwa meetu bwa ditunga didi dipatula mu cidimu cya 2002. Kadi mikanda ya dilonda diiyi edi kayena mitabija hudi bwonso ne neihala mwa hwitabwibwa hashidi a mu cihondu cya dyenzeka dya lungenyi lwelahaja. Diiyi dyela bwa bulami bwa bukwa panu pamwa ne diiyi dya pa nyungulwilu adi matwicisha Bantu mitu ne adi mu njila hwitabijiibwawu. Diiyi edi dya ndeheluu didine cya hwihala dilonda hudi mikanda wa mapangadika pa dilondesha dya maalu a nyungulwilu.

Ne bya mu bipyabipya bibidi ebi ditunga didi dimona dipeepela dilubuluka dya munamuna ne dipatula ne lungenyi bintu bya pa buloba ne tubanda. PNFoCo ne atwa nyama hu mikolu njila ewu pa hushindika midimu ya bya bya mu bipyabipya nangananga pa bulombodi bwa meetu ne bwa dilama.

Njila mifila hudi banka wa buloba bujima idi ilondiibwa mu kabijima hu PNFoCo ne nangananga njila wa mudimu udi mu cyalu. (OP)4.12 udi utangila dibanjilula dya kadiyi didiswila ne ditabaleela (difuta) dya Bantu anyi beena mudimu batuma kudi polokalama.

Bilondeshile mudimu mukwata, mudimu ne mudimu udi ne cya hupeesha beena mu bintu anyi mfwalanga pa hulonda cidi polokalama mwamba, ku dijimija dijima anyi dihese dya bintu bya panu. Ka bumudi uleejelu a) diholesha dya mahalenga, ku dyasa dya nzubu didi dyenzeja bwa kumbuka pa myaba nne huya ku mikwabu.b) difuka dya bipaapu bya malabu bikuba, didi mwa kukandika baashi ba humyelelu ya maayi bwa kabaditu mu bintu bya myutu, c) dikwata dya mudimu wa mwitu edi didi ne ndongamu ya dyakaja cya kumbusha maalu a madimi ku mahooheshi idi wu naayi mamanya mu nyungulwilu wa mudimu.

Ke bumudi habidi mamanya onso ne diteeka dya bileejelu bifunda mu mudimu 5 ne 6. Lwapolu ludi lusuulakaja ne lufwanyikija bumudi pa meeyi mishindu ya dyumbuka pa mwaba ne diya pa mukwabu ne mafutu bifunda kudi OP 4.12 pamwe ne mikanda ya meeyi ya Kongu. Ludi luleeja ne OP 4.12 udi ulondesha musangu wa ndeheelu mu bwalu bwa polokalama ewu, udi mupita bwimpe humpala kwa mikanda ya Kongu, kadi hahuyi ditupahanangana naayi. Cileejelu OP 4.12 udi uleeja mafutu, ne makoooheshi a diihala ne bintu a Bantu beena mudimu adi ne cya hupeciibwa patupu, bishilangana ne buhooheshi bwa mwena Kongu.

Ludi lumvwija kantu ne kantu mishindu idi ne cya kwenjiibwa kudi PNFoCo ne beena dyenza (ICCN, ONG, bya meetu...) bwa kumanya ne hufuta menemene bubi bwenzela Bantu. Nsapi ya mishindu eyi ngwa ne, mishindu eyi idi ne cya kulombodiibwa mu didibweja dya bwonso ne patooka, ku citupa cyonso cya mudimu, ne idi ne cya hatangila ne diisu dikola bwa hubweja Bantu bwonso badi basangila mu komite anyi lifutu cya Dibanjilula, idi ne Ndongamu ya Mudimu ya Dibanjilula ya kampala ne a pabwayi hu lungenyi lwelakaja lwonso idi ijaadiha diikala dyiyi: Lwapoolu ludi lumvwija myabu hulonda ya Ndongamu ya midimu ya Dibanjilula icivwavwa.

Lwapoolu ludi luleeja ne ngenzeli udi ne cya kulondiibwa nansha bishi mu njila ya diheba udi wa hwepuha bya bungi ditambakana anyi ditwa apa, ditwa apa dyonso, ne hukeepesha bihese dijimija dya mahoohesha a dyenza naawu bwalu.

Mukanda udi utangila maalu a mudimu udi habidi mwenza udi utangila mishindu wa pa bwawu mahooheshi ne dicinha dya huafuta.

Bilondeshile polokalama udi habidi ne majinga a bunga, Bantu beena bwabu kabidi babungi ne myaba ya midimu mipita kabidi bungi, ditupahana anyi diselemuka dyonso mu maalu dibanjilula didi mwa hufikisha ku makenga a mfwalanga manena ne ajika menemene njila dilubuluka dya polokalama.

Lwapoolu lutangila bwa maalu a buhookeshi, nangananga elu ludi lumvwija mu mukanda ya meetu? Bipeta bya ndeheelu bya difuta dya myaba mihuba ne dyenza dya mudimu wa meetu wa matanda.

Bidi bitangila mishindu minene ya Bantu badi babumbana badi bangata hu mudimu: beena misoku badi banso ku myelelu ya maayi ne bumbudi ba tubanda.

- Meeyi hauna abenga midimu ya Bantu ya meetu idi ùu mulongu wa eyi miteeka bwa kulamiibwa, udi uyilombola ne dijinga dya hualama ne kuenzelula. Ebi bidi byunzululanjila wa dyenza myaba mikuba idi ne dijinga dya kulama beena mudimu pa myaba yaabu ne humvwija naayi mishindu idi inenga ya dyangata dya bintu, kahuyi dyumbuka dya Bantu. Bwa mishindu myaba mikuba, mwaba wa cisabu kawena kabidi ne musingu. Bwalu bwa nengenu budi bwela mu cyalu mu cibungi. Ndongamu ya dyakaja idi njila mumanya hudi meeyi wa dyenza dya polokalama ya midimu.
- Meeyi adi ambusha amu dyangata dya meetu a dipatula: ke maalu a budimi, ci ci cididipikya dimweneka ne didi difikikisha hu diikala ne musinga munene bwalu maalu dibanjilula ke bwalu haayi lwapoolu ludi lumanyisha mapangadiha asatu makumbaja. 1) dyangata ne musingu dya mikenji mikese ya majinga ku diiku ne ku diiku pa malabaa meetu bwa madimi. Muhenzi mumanya udi wa 10ha ku diiku ne 20ha milama bwa ndelanganyi. 2) dikumbaja humpala dya zona ya midimuminene bangabanga ne diheba dya njila yonso ya disakidilu. 3) dyangata bujitu kudi beena meetu majinga a dibanjilula musangu umwa mu mikanda ya malomba a disahidila a civwavwa mu ya dikwata dya midimuya meetu dya mpindyewu byabwa kutuuta dikasa dya dikudimuka dyabu.

Lwapoolu ludi lumanyisha bwalu bunena bwa dyumbula dya tubanda munda mwa myaba mikuba bumudi mpangu milamina ya meetu. Ludi luleeja na diikala dya Bantu edi didi dya nkama ya binunu bya Bantu pa kusangisha polovense isatu idi ne midimu eyi ne nangananga mu zona ya meetu adi afuka, mu myaba mikuba ne mu eyi idi ikengela ya hukuba.

Lwendu bwa Bantu elu ludi luvudija mafuku onso ne lupingaja ku lusehe luhwabu hunyima maalu a budimi. Kabyena bymvwika anyi kabiyi kwenzeka bwa kubumsha Bantu aba ne kwbakanociha ne kabumbudi, mudimu udi pa kwamba bimpe, utupakanangana ewu wa dikwata dya mudimu wa meetu, pa kumbusha dyumbula dya mupohohu.

Lwapoolu ludi ne dyela dya mikenji ya Kongu, kabyena mwa kwenzeka ne makoooheshi a dikwata mudimu mashilangana iihala mafila mu myaba anyi ma dyanyisha mu cipaapu cimwa. Ludi lumanyisha ne dilonga didi ne cya kwenzeka bwa kutesha bwalu bwa

makookeshi ebu, lutangila bikola ne Bantu beena bwalu bulela bwa mishindu ya dikwata mudimu mwaba umwa mu myaba mikuba mipyamipya mifunda huulu ehu.

Nansha hwihala njila myunzuluka bwa hwepela dyumbuka dyonso ne difuta, lwapoolu ludi luleeja bintu bilama ne budimu, bwa kupihija maalu mapita humanyika mu dikumbaja dya eci cidi mukanda wa maalu a mudimu uleeja ne mudimu wonso wa pabwawu ne cya huteeka mu polokalama. Bwa bidi bitangila bumbudi ba tubanda, lwapoolu ludi lutapulula pankaci pa aba badi ne dyanyisha dya dihwata mudimu ne ababadi habayi naadi.

Ludi lumbusha aba badi banyema mvita, aba badi dyumbuka kadiyi dimanya anyi mu mushindu nimanya hudi PNFoCo.

Bwa humona mwa kwikala ne cya mwa mudimu cipeepela, udi ulama 500 000 dollars bwa zona bwa minena myaba mikuba ne habidi bwa zona ya mpangu ya meetu milamina. Udi cilama hakese 50 000 ya dollars bwa dyasa dya nzubu.

Lupeta lujima lwa ditwila lwa CPRI ewu ludi lwa 1 200 000 ya dollar.

Diteeka dya bukalenga bwa CPRI, dilombolola dya Ndongamu ya Dibanjitula, ne dihumbaja dya dilonga pa disangisha dya mahooheshi bidi mudimu bukongolodi bwa polokalama ne nangananga kudi mumanyi wende mupiluka mu maalu a Bantu ne a bubanji.

**DILONGA DYA BUKOLA BWA BANTU NE BWA NYUNGULWILU (EISE) DYA
BEENA KANTU KUBYANZA KABUKABWA (FC) NE DYAMBOLWISHA DYA
PATUPA DYA IDA MU KAABA KA POLOKALAMA WA MEETU NE BULAMI
BWA PANU (PNFoCo)**

KAABA KA CIDIIDI BWA BEENA MISOKU (CPPA)

Citupa cya ndeheelu

Ngondo wa citeema wa wa udimu cya 2008

Agreco

CIKOSU _ MWENZEYI CIDIDI BWA BEENA MUSOKU

PNFoCo udi polokalama udi ditunga dya Kongu udipeesha mishindu ya hwenza ne hujaadika cidiidi cyenda cya diditwamu mu mudimu wa ditangila maalu a meetu ne bulami bwa bintu bya panu. Mu bidimu 5 polokalama udi munda mwenda ne midimu 6:

Mudimu wa 1: “Diholesha dya makalenga” (nangananga ministeela wa maalu a nyungulwilu, bulami bwa bintu bya panu new a dibandila dya bintu bya bileya bya ma ditunga (ICCN), mudimu ewu udi ne maalu a bulombodi bwa beena mudimu badi mu mahilinga a ditunga pa mwa ne diibaka dya nzubu.

Mudimu wa 2 : “Dyeyemenangana” dihosoloja zona ya mudimu ne humwangelaja mihanda ya meeyi ne mikenji bunuidi ewu wa pabwa wu wa diiyi dya maalu a meetu. Mudimu ewu udi ne tutupa twa zona miliyo 10 ya ha mu zona munena ntungunuja wa polohalama he polovense isatu eyi: Bandundu, Equateur ne polovense orientale. Udi habidi utangila dijikija dya mishindu ya dishintulula mihanda ya kala.

Mudimu wa 3 : “Bulami bwa bintu bya panu” : dimanyinuna dya bipaapu bikuba bitupaopu ne dyenza dya bipyabipya : bidi nangananga bimanyika ne badi mwa husahidila miliyo 15 ya ka ka cipaapu cya myaba mikuba.

Mudimu 4 :”Kontololu ne dilongolola dya dya meetu a bufuka” : Mudimu ewu udi wangila dyenza dya ndogamu ya dilongolola ne mudimu yaayi, dijikija dya mikanda ya dilonda dya meeyi, dilongesha dya maalu a mbulamatadi wa maalu a meetu muhumbana bwa hufila, huhontolola ne hufutu midimu ya meetu myenza.

Mudimu wa 5: “Buhwaci bwa midimu ya meetu new a mu misoku ne bwa Bantu bwonso”. Mudimu ewu udi wa dilonda ya meeyi bwa maalu mafunda mu mihanda idi na majinga a dihwata dya mudimu mu meetu bunuidi bya mwa nansha bya mu misohu, dilondesha dya dyenza mudimu ne bitadi bipingajila polovense, pamwa ne dimanya dya mishindu ya dihwata naayi midimu ya meetu ya Bantu bwonso. Udi habidi munda mwawu ne mihenji ya diholesha mu mabohu ngenyi ya pa maalu a bubanji a mu misohu bumudi a ba pygmées.

Mudimu wa 6 : “Nyungulwilu” mudimu ewu udi utwa njila wa dyenza muhanda wa diiyi dihulu pa nyungulwilu nyama ku mikolu, dilonda ne ditangila dya polokalama (bu dishipa dya GEEC), dileeya dya mishindu ya hulonda milondangana ne ya munamunanu ya dihwata dya mudimu wa meetu ne dihwata dya kapeeta ka kalbona (Njila wa dilu buluha dya nkayadi, pa kwepela dikosa dya mici, ...)

Milombola hudi Ministeela wa Nyungulwilu, wa Bulamilwa bintu bya panu na wa dibandila dya bintu bya bileya, PNFoCo udi ulwa hupoeta manbulwisha mapita bungi a mulongu wa humpala, mwonu emu muhaadi musanganyibwa mahwacisha a IDA , a GEF (bwa Garamba ne Virunga) a matunga masanga a Eropa ne a beena hantu hubyanza ba bungi.

Mudimu yonso idi mu lungenyi lwelahaja miikala ne mushinga buludi anyi hawudi buludi hadi beena musohu badi baasa mu zona ya meetu eyi. Bwa cidiidi cya mudimu 4.10 wa banha wa buloba bijima, CPPA ewu udi udijaadhila ne hunyima hwa dibanga dya mudimu wa PNFoCo, beena misohu bam u ditunga dya Kongu Demokratike, mbwena hwamba ne mba “Pygmées” habahusanganyibwa mu usombelu mubi kumpala hwa ewu udihahohu mpindyewu.

Bapela munkaci mwa bapela, mahooreshi a hwihala naa wu ne bintu bya panu hudi ba pygmé kaena mamanya mu mahooresh a beena Kongu.

Kabeena ne mahooreshi pa maalu a malaba ne dihwata dyabu dya mudimu wa malaba didi dihese.

Bulongodi bwa Bantu bwabu habwena bubweja mu mbulalatadi, ne dimanyihabu ne ca beena mwabu (sitoye) didi dihondahaja hu mishindu wa usombelu wabu wa dibenga husomba mwaba umwa.

Buhumbanyi bwabu bwa huleeja mahooheeshi aabu mu maalu a dilumbulula budi buhesa.

Bumanyi bwabu budi bupita buhesa ne mushindu ya usombelu wa lu panu (dimwa dya maayi a maakenda, buhola bwa mubidi ne a buloagi bwa kalaasa) bipita bubi humpala hwa Bantu bwonso.

Bukala ne mpuukapuuha ya dijimija maalu aabu a nshidimuhilu ne mapeepela, Bantu aba badi bahengela hubangacila mihenji ya pabwayi idi inuifihishisha hu didibweja mushindu wa bumuntu mu diya dijima dya humpala dya beena Kongu, cidi cijinga dyenda dilelela, ne hulama diya humpala dya maalu a nshidimuhilu hu dyengeleka dya bumuntu bwenda bwa hu cilelu.

Panunku CPPA udi umangisha mihenji ya patooha bwa mudimu onso wa PNFoCo , mudyumvwangana ne muhenji 4.10.Mihenji eyi idi munhu mu cihosu:

- kusonsola Bantu bwonso beena bwalu bwa nyungulwilu wabu pa dyangata ne mushinga malengela a beena misohu (PA), bumudibu bapita hwikala bapela hudi bahwabu, ne bumudi nshidimukilu wabu mwihala ne maalu adi ahengela kulama.

-kupeesha PA mishindu ya hudimweshabu, hudibala, hudilongolola ne hwihalabu bashintakajangana munhaci mwabu ne bwa hulama ebi bidi mu maalu a nshidimuhilu wabu ne ngezeli ya bu idi ikengela huyilama.

-kwenzeja bwa ne malongolodi a PA iihala mu myaba yonso ya dyenza, ya dyangata hu midimu, ya dyenza polohalama, ya mapangadiha ya dihwata dya mudimu, ya dihontolola ne ya dilonda bwa hatangila, ne ya dyabanyangana dya mamonyi a pa mudimu anyi ya dilama dya dilama dya bintu bya panu. Ebi bidi bwa dyenza dya meeyi ne mihenji, bwa zona ya midimu, bwa dyenza ne dilonda dya muhanda wa majinga, bwa dyabanga dya bintu bipingaja, bwa njila ya difutu ne dibanjilul, bwa dilongesha ne disonsola didi dihengedi bwa diyisha humpala dya mudimu ewu.

- kujaadihilu ne mahooreshi a kwikala ne bintu bya panu bya ba pyme adi malama uyi ne mushindu udi ubengangana, badi bapata mafutu malelela adi abambulwisha bwa huhuba byahudya byabu ne mamonyi aabu, pamwa ne hulongolola usombelu wabu panu.

-kudijaadihilu ne dihwata dya mudimu wa buloba mushindu wa momumwa cihondu cidilu ne dijinga dya ne biihala ne mwoyo.

CPPA ewu udi utuma mapangadiha a hantu ne bifila dya mfwalanga dya polohalama kudi ndongamu ya midimu umwa ne umwa ya pabwayi mumanya kudi PNFoCo.

Nansha nanhu, udi upangadiha mapangadiha a latataaha a dikolesha mahumbanyi bu difila dya mfwalanga didi dibweja mu lwapolu elu.

Mihenji eyi idiya difila hudi ONG idi icunga ba pigme hu dyumvwangana dya mudimu, mishindu ya hujaadiha ne:

1. Disonsola dya nyungulwilu wabu wa maalu a mbulamatadi ne a cidiidi (kalenga busongula)
2. dimanya dya misumba mumanya ba pigme

3. hulungolola PA bwa ne babwela mu njila ya dyumvwangona ne dilwila malengela nabu mafunda hudi PNFoCo;
4. hwilapu diila dya dyela menji adi utangila meeyi, dya mahangadiha a dilonda ne a mihenji idi miswihangana ne bumbodi bwa bintu bya panu/

Pa hukumbaja mapangadika aaa malengela a bantu bwonso ne CPPQ udi umona bwa hufuta mamanya mu zona ibidi myelela lungenyi ya cileejebu idi itangila dyenza myaba ya hulonda bwa ngenyi yonso myela pa bidi bitangila dimanya dya maaluu a mbulamatadi ne dyahaja dya naombedi.

Lupetu ludi luhengediibwa bwa hayisha mudimu eyi humpala ludi lwa dollars 5.100.000.

**DILONGA DYA BUKOLA BWA BANTU NE BWA NYUNGULWILU(EISE)
DYA BEENA KANTUKU BYANZA KABUKABU(FC) NE DYAMBULWISHA DYA
PATUPU DYA IDA MU ILAABA KA POLOKALA MA WA DITUNGA WA MEETU
NE BULAMI BWA PANU (PNFoCo)**

KAABA KA MUDIMU (CF)

Citupa cya ndeheelu

Ngondo wa citeema cidimu cya 2008

CIKOBU MWENZEJI _ KAABA KA MUDIMU (CF)

Lungenyi lwelakaya ditunga pa meetu ne dilama dya butwa panu (PNFoCo) ludi lwa dijinga dya hufila ditunga dya Kongu Demokratika ku:

- difasa kaaba kamanya hadi meeyi, ha mahalenga ne ka Bantu didi dipeesha ditunga mishindu ya kwenza ne kuteeka cidii di ya maalu a nyungulwilu, a meetu ne dilama dya bintu bya panu ne bilondekhile bungi bwa bintu byenda bya panu;
- dilonda dyan diiyi dya maalu a meetu ne dya mapangadika a hulonda, cihosu, dya bwedi bwa mihenji ya pa maalu meetu ;
- diteeka mu mulongu dya bipaapu bihuba bidipiu ne dileeposha bine ebi ya pa cipaapu cya ha mitwa hu diihumi ne itaanu;
- dileeja ngezalu milondangana ya dyangata bintu bya panu binee meha bya nyungulwilu mutanu mule (dyangata dya halbona)

Lungenyi elu nelupeeshiibwa mfwalanga hudi beena kantu ku byanza habuhabu bu banha wa buloba bujima ewu udi ne mushindu idi ne cya henlonidiibwa pa mwa hudi beena mu polohalama PNFoCo, nanganangamu maalu a Bantu ne a nyungulwilu.

Kaaba la mudimu heena bwalu budi mu mukanda ewu hadi hatangila apangadika adi akengela bwa hwangata bwa dihosu dimpe dya beena misoku musangu wonso udi lungenyi hiengga budi PNFoCo ludi luheba bwa huhepeja mahooheeshii a dyangata dya maalu a bubanyi a beena ditunga humpala hwa bintu bya ditunga. Midimu ibidi ke idi mimanya :

- dihwata dya mudimu mu meetu;
- cyasa dya bipaapu bikuba anyi dyenzulula dya eyi idipu.

Kaaba ka mudimu hadi hashilangana ne kaaba ka dijinyilula bwalu kadi hatangila beena ditunga badi ne mushinga (nangananga badi baasa hu myelelu ya maayi, beena misoku anyi habayi beena misoku anyi kabayi beena misoku) biihala pa pehaka ne biihala ne mahooheeshi a kwangata anyi kukwata mudimu ne bintu.

Bidi pa bwalu ebu bileeja ne bidi bikola ne nangananga bitamba kwikala ne mushinga bwa hupeesha beena misoku aba mafuta makumbana bwa kukambaja ne dihumbaja dijima mhetu yaabu mijimija amu bwa ngenyi eyi.

Ke bwalu haayi kaaba ka mudimu hadi hakebulula bangabanga hwenza njila udibu baditwa hudi bwonso, nwdi beena misoku babwela ka cya lungenyi elu lweleka, njila mutangija ku dilebulula dya mishindu ya diheepesha dya dibwela hu RN.

Dihebulula dya mishindu idi inenga memamwa ne dihengela dya beena misoku badi bamona boobu mene mafuhu onso ne : madimu haena kabidi ne bufuka tomu misoku, nyama ya mwitu ne nushipa ya me maayi bijinuna anyi binyema. Bipapu bikuba bya kufuka bumudi bipapu bikuba bya hata mu zona ya cisabu, bidi ne cya kwenza mwabi mwonso bwa hwasu kaaba ka ditwilangana dya bwonso ne beena misoku bwa huteeta mamanya ne kuteeha mishindu ya dyangata dya bintu bya nyungulwilun bidi bifwa hahese.

Bwa ne njila aya humpala hahuyi ndululu, mushindu wa mwaba wa hufuha ndi ne cya kwikala mupangadiha: mahubi majima adi apangisha ouwa hutwilangana ne miihala ne mpuuhapwiha ya huseemeja hula beena misoku. Kqdi he uhu mishindu ewu wa bipapu bihuba hudi ICCN citangila.

Kaaba ha mudimu, hunyima, kuleeja bintu bya ditunga bya hwenza naabi mudimu bidi PNFoCo uheba hwaswa (homite ndi nloholo, buhongolodi bwa ditunga budi ne bamanyi bapiluha bu mutangidi wa maalu a Bantu ne a bubanji mfumu mulondi wa maalu a nyungulwilu ne mumanyi mupiluka pa maalu a beena misoku. Cfr CGES). Wikala mubeja mu dilonda dya koola ka mudimu ne ha ndongamu ya pabwayi yak u lengenyi lwela ne uvulwija ne musoku, bwa lungenyi lwonso, kamite milombodi ya bintu bya panu meiikata myasa.

Komite eyi meiikala munda mwayi ne beena bisumbu byonso bidi ne malengela bimanya hudi ngenyi (qnyi poleje eyi). Pa bwalu ebu hadi baleeja mpala bumudibi ya kaaba ha ditwilangana. Twala twa dilwilangana etu tulwa nyama ha miholu hudi malonga a maalu a Bantu ne a bubanji ne a teheniha, badi babihiila bwa humwija ndongamu ya mudimu bwa diheepesha dya hubwela mu bintu, PARSAR, ditangija nanga nanga pa dihebulula dya mishindu anyi njilila yi byenzedibidi mu cyalu mu maalu a dyangata R.N. Mishindu idi itangila ditamanya, diloba, dipoola. Kudi mishindu myangata bwa midimu eyi ne idi ngiihadibu wa mushindu wmwaa : hulonda bukwa miheuji, huneemeha bikondu bya dipatulula, hu hontolola dilonda dya mihenji eyi. Bwa maalu a budimi, hudi habidi mishindu idi ishiza hahese nyungulwilu idibe ne aya hutwa nyama hu miholu, huteha humpala hwa mamanya (anyi halonga) ne humwangelaja.

Nawiha naahu kaaba ka mudimu hadi hamanyisha humpala ne mu mishindu kampanda, habya hwihala bipee pela bwa ne mishindu anyi njila eyi isanhisha Bantu bwonso ne dyumbuka dya Bantu dya hadiyi didiswila didi dimweneha pamane mafutu bwa mpetu mijimina ne buhubibwa bya didya, Bantu badi habayi pa bwasa (bumudi buna misohu) badi batangila kudi maalu abidi afile ntema ya pabwayi. Cileejelu, bwa bidi bitangila mpangu ya meetu milanana, dihandisha dya huhwatamu midimu ya madimi divwa ne cya hufidiibwa difutu ne dyu nibuha. Kadi, mmyaba miihala myasa bihesa pe difutu divwa ne bwa hufumina hudi bakwaci ba midimu wa meetu. Kaaba ha mudimu kadi haleeja nunhu njila ya hulonda ne bidi bileeja bya nulangila ne diisu diholo. Bidi anu mushindu umwa ne bya CPR hadi livwa cya hwihala bivulwija apa.

Kaaba ha mudimu hadi havulwija habidi maalu a mishindu ibidi ya benyi ba mudimu ne bintu badi dajinga hwihala ne difutu dya pabwadi: bumbudi ba tubanda ne aba bamwangala mvita. Bena Bantu ba mishindu eyi (nahumvusha myaba nifuuna ne idibo bapita bungu, kudi mishindu wa hwepela depumbuka padiku diitabija dya humwangana naabu pa mikenji ya hulonda idi icunga ne iheepesha buhola bwalu pa bintu bya panu. Kumbusha anyi kwipaka bimunu ne bimunu bya bumbudi batubanda anyi bamwangala mvita (badi batwa hu diihumi ne mitaanu bya binunu ne binunu mwa twaba tuhesa) hahwena ka buhenji bwa PNFoCo anyi hu mishindu yenda.

Mu bishikami mu cyenda, kaaba ka mudimu hadi haleeja lupetu lwa US 6.350.000 bwa:

- kafila mfwalanga nii maalu makola bwa malonga a maalu a Bantu ne bubanji a humpala ne hubabidila anyi huholesha njila ya bulongolodi bwa hu ntaku (Komite ya bulongolodi, dileeya mpala ya bisumbu bya malengele) idi ihengediibwa bwa hulombola njila idi mu cyalu;
- kutwa beena mudimu nyama ha mikolu (ICCN, bahwaci bwa bintu, hadi mishindu kayiyi mihumbana;
- mamamwa bwa beena misoku bapabwabu.

**DILONGA DYA BUKOLA BWA BANTU NE BWA NYUNGULWILU (EISE)
DYA BEENA KANTU BYANZA KABUKABU (FC) NE DYA MBULWISHA
OYA PATUPU OYA IDA NU KAABA KA POLOKALAMA NA MEETU NE BULAMI
BWA BINTU BYA PANU (PNFoCo)**

DITANGILA NE BUDIMU DYA NYUNGULWILU (EES)

Citupa cya ndehulu

Ngondo wa cituma wa cidimu cya 2008

Agreco

CIKOSO MWENZEYI DITANGILA NE BUDIMU DYA NYUNGULWILU (EES)

Ditangila ne budimu dya ngungulwilu dya PNFoCo didi upeta disemilakaja dya ngungulwiludikambaja mu mushindu muditva kadi muntu yonso ne dyenza hudibeena maalua meetu ne bula,i ba ditunga ne ha matunga menyi baludiha hudi citumbu cyq bamanyi bapiluka ba mumanyi cenyi mubuki.

Disuulaja divwa dishindika pa ngiikadilu wa myaba milongolala hudi mumonyi pa dimona mikanda idipu ne ya anketa myenza kudi beena maalu a midimu ya meetu ne beena ditunga anyi bantu badi bwalu ebu butangila mu bitupa bya buloba bya cileejela bya polohalama.

Bipeta bya disumlakaja edi ; bileeja mu cikosu mu katupa kadi diina ne cilema ! mfuki wa dipingaja dya kadiyi kupeta. Ku cilema ! mfuki wa dipingaja hadiyi kupeta ne bifila ku kantu ne kantu mu mukanda musakidila ; bidibifila bungi bunena bwa mikenji ya dibwudija idi mu cibungi bwa hwangata ne mushinga mu cikonde cya dilongamija ne dilongolola dya polohalama.

Diswulahaja dyafikishi ku dimanya maalu mabi a ngiihadilu udi panshi ewu bumudi :

- dibenga kumanya dya ngiikadilu wa bipaapu bikuba bidipu ne wa bwihadi bubidi bwa mishindu ne mishindu bubidi naabi kadyena mwa kuleeja njila wa bulami bujima ;
- buhumbanyi buhese bwa beena misohu bwa bidi bitangila mpangu ya meetu miloma ya kumanya , hwakwila ne y aya kumwija mahooheshi u angananga aa adi mabapeesha kudi diiyi dya malu a nzeetu ;
- biebidi bushitankana bwa bipapu bikuba budi mu njiwu bwalu mikame dya beena miisoka na nganangabwa dijakaja dya njila ya dibwelamu mpangu milamina ya meetu idi ne matanda ne dimwangala dya bantu bwa huheba midimu/difuta. Bikawa kabidi bileeja ne mikanu hayena mwa huhepa to padi mpangu milongolola yihija midimu yaayi ;
- bishaadila bya midimu ya bubanji ya nw misohu ne mu myaba midimu wa meetu wenzenkela matanda ne hu byanza bidi bya kuleeja ;
- bilema bya bungi bivwa byenzenka mu maalu a bulombodi bwa telitwala ne dishintakana dya bya kwangata bimanyana hudi meeyi bya teeya telitwala ewu.

Dyanyisha dya bumbudi ba tubanda mu bipaapu bikuba ne mpangu ya meetu milamina idi isangisha zona minena ya madimi bidi bileejelu bidi bimweneka bya bwalu bwa cilema a ebu.

Maalu makwabu mabi a bungi awa mamanyisha, EES pa hushintulula, kwakaya anyi humvwija madimu mapya mapya mudimu ya PNFoCo, udi mwa mbulwisha bwa kuheepesha maalu aa/mabi ne uteeta bwa ne polohalama iihala mitehemena mu ndonganuja ne dyangata dya ngenyi myelahaja.

Bwa lwapolu elu hwangociibwalu ne mushingu, bidi bihangediibwa bwa badi ne majitu o dilongamija dya polohama ne ngenyi myelahaja idiye usangisha bandyangaula dilonga edi ne babweja ne bakaja mapangadiha mu njila wa dilongolola ne dilombola dya polokalama.

